

NÁRODNÍ KONVENT

Budoucnost Společné bezpečnostní a obranné politiky EU

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU konaného dne 19. května 2017

Doporučení vypracoval odborný garant kulatého stolu
Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd

FAKULTA
SOCIÁLNÍCH VĚD
Univerzita Karlova

Úvod do problematiky

Kulatý stůl se věnoval postoji České republiky v aktuálních jednáních o dalším rozvoji a prohloubení Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie (SBOP). Pod vlivem vnějších událostí, především arabského jara, občanských válek v Libyi a Sýrii a konfliktu na Ukrajině, i vnitřního vývoje v transatlantickém prostoru, zejména zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA a rozhodnutí Spojeného království vystoupit z EU, byly evropské státy přinuceny přehodnotit některé postoje a priority působení v mezinárodních vztazích. Současně probíhala na evropské úrovni práce na nové Globální strategii pro zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie přijaté v létě 2016, jejíž první implementační dokumenty z podzimu 2016 se týkají právě obrany a bezpečnosti.

Evropská rada, Rada i Komise diskutovaly v posledních měsících řadu iniciativ rozvíjejících SBOP se zaměřením na rozvoj kapacit a obranné financování. Patří mezi ně možnost koordinovaného každoročního přezkumu v oblasti obrany (CARD), v jehož rámci by členské státy pravidelně diskutovaly investice do obrany a do obranného výzkumu na úrovni EU, zřízení Evropského obranného fondu k financování obranného výzkumu, vytvoření útvaru pro plánování a vedení vojenských operací a především spuštění stálé strukturované spolupráce v oblasti obrany (PESCO). V červnu by Evropská komise měla přijít s dalšími konkrétními návrhy legislativních opatření a Evropská rada by měla stanovit Radě a Komisi mandát pro rozvoj SBOP v dalších měsících.

Rámec diskuze kulatého stolu

Otázky, z nichž se odvíjela diskuse u kulatého stolu, detailněji specifikovaly, k čemu si ČR musí v rámci současných jednání na evropské úrovni vyjasnit postoj:

1. Jaká je dlouhodobá perspektiva rozvoje SBOP a kam by měla evropská bezpečnostní a obranná politika z pohledu ČR směřovat?
2. Jaké by mělo být zapojení České republiky do SBOP? Jaké jsou české priority a jak je ČR schopná a ochotná se na dalším rozvoji SBOP podílet?
3. Jak a do čeho by se mělo na evropské úrovni společně investovat? Jak a do čeho má v evropském kontextu investovat Česká republika?
4. Jak by měla vypadat stálá strukturovaná spolupráce v oblasti obrany, aby byla funkční, vyhovovala zájmům České republiky a aby se na ní Česká republika mohla podílet?

Kulatý stůl moderoval **Ondřej Ditrych**, odborný asistent Katedry mezinárodních vztahů Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, jakožto zástupce odborného garanta.

Úvodní slovo přednesl ředitel Odboru koordinace evropských politik Úřadu vlády ČR pověřený řízením Sekce pro evropské záležitosti **Jan Král**, který debatu zasadil do aktuálního kontextu. Poukázal na to, že se do Evropy po desítkách let vrátila historie a je zapotřebí, aby byla Evropská unie připravená čelit aktuálním hrozbám. Současně zdůraznil, že zatímco unijní

aktivity musejí zapadat do činnosti Severoatlantické aliance, cílem je strategická autonomie EU. Členské státy včetně ČR musejí ukázat odhodlání a podložit ho reálnou činností. Jde sice o téma, které může Evropskou unii v budoucnu štěpit, současný právní rámec ale nabízí dostatečnou flexibilitu.

Podkladový materiál představil **Tomáš Weiss**, vedoucí Katedry evropských studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Kromě kontextu rozvoje Společné bezpečnostní a obranné politiky se věnoval zejména limitům současného právního rámce evropské integrace v oblasti bezpečnosti a jejich důsledkům pro obranné akvizice a budování schopností. Upozornil, že ačkoli se v současnosti vede velká debata o výši výdajů na obranu, klíčovým problémem evropských států ve skutečnosti není, kolik utrácejí, ale jakým způsobem tak činí. Současně poukázal na některé iniciativy, které měly větší efektivitu docílit, a to jak v celoevropském formátu, jako Evropská obranná agentura, tak i v menších skupinách států, jako jsou severská obranná spolupráce, Lancaster House Treaty mezi Francií a Velkou Británií nebo visegrádská spolupráce.

Česká republika je podle většiny faktorů typický evropský stát, který se sice účastní většiny iniciativ na evropské úrovni, zároveň ale nedodržuje základní politické závazky týkající se výše obranného rozpočtu a jeho struktury. V závěru T. Weiss shrnul hlavní body současné debaty o prohloubení spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany. Ty se především týkají financování obranných výdajů, ale zahrnují také několik institucionálních inovací, zejména možnost spuštění stálé strukturované spolupráce v oblasti obrany.

Vedoucí Odboru bezpečnostní politiky **Pavel Vacek** představil stanovisko Ministerstva zahraničních věcí ČR. Vyjádřil přesvědčení, že nejdůležitějším prvkem současných debat je stanovení konkrétní podoby stálé strukturované spolupráce, protože ostatní procesy (CARD, EDF, EDAP) jsou jen dalším pokusem jak podpořit vytváření schopností členských států. Pozice České republiky je dostatečně ambiciózní a zároveň pragmatická. Pro úspěch stálé strukturované spolupráce bude nicméně klíčová politická vůle, zejména Francie a Německa.

Tento bod podpořil i koreferující zástupce Ministerstva zahraničních věcí, bývalý ředitel Odboru bezpečnostní politiky a nastupující zástupce ČR v Politickém a bezpečnostním výboru Rady **Tomáš Szunyog**. Zdůraznil, že členské státy mají značně odlišné představy o konkrétní podobě stálé strukturované spolupráce, které se pohybují od vstřícnosti ke skepsi a od snahy o co nejširší zapojení po snahu o větší exkluzivitu.

Zástupce vedoucího Odboru obranné politiky **Rudolf Štědrý** při představení stanoviska Ministerstva obrany ČR zdůraznil, že jakékoli prohloubení evropské spolupráce nesmí vést k oslabení NATO. Proto by měla být stálá strukturovaná spolupráce synergická se závazky budování sil v rámci Aliance. Česká republika je v principu připravena na větší spolupráci. Je ovšem nutné si uvědomit, že větší spolupráce bude něco stát. Po škrtech v minulých letech

navíc v resortech chybějí pracovníci, kteří by dokázali větší programy projektově řídit. Současně upozornil, že se o nejrůznějších projektech obranné spolupráce v Evropě mluvilo již v minulosti, ale jen velmi málo z nich bylo skutečně realizováno. Stejně tak i nový útvar plánování a vedení vojenských nebojových operací by mohl být velkým přínosem pro evropskou autonomní kapacitu, ale je ve stávající podobě velice malý.

Třetí stanovisko přednesl **Vilém Kolín**, který působí v Evropské obranné agentuře jako vyslaný národní expert. Poukázal na to, že nové iniciativy znamenají bezprecedentní vstup Evropské komise do oblasti obranného výzkumu, což otevírá řadu příležitostí. Negativně hodnotil situaci, kdy Česká republika na obranu vyčleňuje málo prostředků a navíc není úplně úspěšná ani při jejich alokaci. ČR by měla mít jasně stanoveny, které schopnosti chce vyvíjet samostatně a které ve spolupráci s ostatními zeměmi. Obranný výzkum by měl mít jasné kontury, přičemž by se v případě shody českých a evropských priorit mohlo do budoucna podařit některé projekty financovat z evropských fondů. Pro větší akvizice navíc chybějí zkušenosti projektoví manažeři. Český obranný průmysl je podle V. Kolína v současnosti zaměřen na mimoevropské trhy, ale chybí mu konkurenceschopnost. Tu ale bez investic ze strany českého státu nemůže získat.

Následně proběhla diskuse s účastníky kulatého stolu, do které se zapojili poslanec Evropského parlamentu P. Svoboda, J. Hynek (Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR), J. Šedivý (CEVRO Institut), V. Beneš (Ústav mezinárodních vztahů), J. Král (Úřad vlády), R. Štědrý (Ministerstvo obrany ČR), M. Šubrt (Asociace samostatných odborů) a další.

Diskutující věnovali pozornost zejména otázce férovosti evropského obranného trhu a možnostem českého obranného průmyslu. Shodli se na tom, že stát neplní svoji klíčovou roli systémového koordinátora. Je nutné nalézt politickou shodu, aby se situace neměnila po každých volbách. V systému chybí Národní úřad pro vyzbrojování, který by jasně definoval potřeby a priority ozbrojených složek (nejen armády), organizoval nákupy a zadával výzkumné projekty. Průmysl si nemůže sám určovat, co bude vyvíjet a vyrábět; musí dostat jasné zadání od státu. V této souvislosti účastníci kritizovali stávající podobu zákona č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje, podle něhož je za většinu prostředků na obranný výzkum a vývoj odpovědné Ministerstvo školství, mládeže, tělovýchovy a sportu. To komplikuje koordinační roli státu a znesnadňuje zadávání obranných zakázek.

Na evropské úrovni se v současnosti intenzivně debatuje o konceptu tzv. trojitě šroubovice (triple helix), podle kterého v současných inovacích hrají klíčovou integrující roli univerzity jako třetí partner státu a průmyslu. Česká republika by se měla do těchto diskusí zapojit a pokusit se takovou partnerskou spolupráci vytvořit i ve svém rámci. V této souvislosti bylo některými vystupujícími poukázáno na to, že například ČVUT má podepsanou smlouvu o spolupráci v oblasti výzkumu s americkým námořnictvem, ale nemá žádnou takovou smlouvu s Ministerstvem obrany ČR.

V diskusi také zaznělo přesvědčení o pozitivním vývoji v oblasti institucionálních inovací v rámci Rady. Evropská unie sice teoreticky může využívat velitelské struktury NATO, ty jsou ovšem značně přetíženy. Národní velitelství potom nemají dostatečnou flexibilitu a nejsou schopny dostatečným způsobem podporovat Radu v jejím rozhodování o zahraničních operacích. Nový plánovací útvar v rámci Vojenského štábu EU proto není možné označit jako duplikaci stávajících aliančních institucí.

Navrhovaná doporučení

Závěry diskuze kulatého stolu Národního konventu lze shrnout do následujících doporučení.

Doporučení Národního konventu o EU:

- 1. Nové iniciativy na evropské úrovni** mají potenciál zvýšit obrannou autonomii Evropské unie, odlehčit stávajícím přetíženým nebo nedostatečně efektivním institucím, a proto **by je měla Česká republika podporovat** pod podmínkou, že budou komplementární s rozvojem obranných kapacit NATO, resp. budou odrážet koncept tzv. jednoho souboru sil (single set of forces).
- Česká republika by měla prosazovat **inkluzivní podobu stálé strukturované spolupráce a měla by se na ní aktivně podílet**. Inkluzivní podoba zastřešující spolupráci v menších skupinách odpovídá aktuálním snahám ČR o budování spolupráce s visegrádkými státy i Německem.
- Česká republika by na základě široké politické dohody měla **zvážit obnovení Národního úřadu pro vyzbrojování**, který by definoval potřeby všech ozbrojených složek České republiky a sloužil jako systémový integrátor pro nákup obranného materiálu i pro obranný výzkum a vývoj.
- Česká republika, resp. Národní úřad pro vyzbrojování, by měla **zmapovat současný stav obranného průmyslu** v České republice a na základě těchto znalostí **definovat, co bude Česká republika nakupovat** tzv. ze skladů (off-the-shelf), co bude přímo zadávat českým výrobcům a co bude vyvíjet a pořizovat ve spolupráci s ostatními členskými státy.
- Česká republika by **měla investovat do lidských zdrojů a vyškolit dostatečný počet projektových manažerů** pro řízení velkých projektů výzkumu a vývoje na národní a mezinárodní úrovni.
- Česká republika by měla **zapojit civilní univerzity do obranného výzkumu a vývoje** a budovat spolupráci na půdorysu stát-průmysl-univerzity.
- Česká republika by měla **přehodnotit zákon 130/2002 Sb.**, který nevyhovuje současným potřebám obranného výzkumu a vývoje, především v jeho mezinárodní a evropské podobě, tak aby umožňoval jeho rozvoj v souladu s výše navrženými doporučeními.

8. Výše navržená doporučení by měla vést k **zapojení České republiky** (státu, univerzit i obranného průmyslu) **do projektů financovaných Evropským obranným fondem**. Jedná se o příležitost, jak financovat reálné schopnosti, vyvíjené za účasti českých subjektů, na něž by jinak český stát neměl prostředky

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno, a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu a na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU).